

DiSKAR

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU ARAŞTIRMA MERKEZİ

İşsizlik ve İstihdamın Görünümü Raporu-Şubat 2020

İŞSİZLİK DÜNYADA DÜŞÜYOR TÜRKİYE'DE ARTIYOR!

10 Şubat 2020

İŞSİZLİK VE İSTİHDAMIN GÖRÜNÜMÜ RAPORU

Şubat 2020

Bu araştırma **Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR)** tarafından hazırlanmış ve 10 Şubat 2020 tarihinde kamuoyuna sunulmuştur. Araştırma DİSK-AR kaynak gösterilerek kullanılabilir.

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Adres: Dikilitaş Mahallesi Eren Sokak No: 4 Beşiktaş, İstanbul

Tel: (0212) 291 00 05 – 291 00 06 – 258 19 66 – 258 19 67

Faks: (0212) 240 42 09 ve (0212) 296 91 24

GSM: (0533) 276 47 23

Web: www.disk.org.tr

e-posta: diskar@disk.org.tr

Sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram): @diskinsesi @disk_arastirma

ÖZETLE İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

- İşsizlik dünyada düşüyor, Türkiye’de tırmanıyor!
 - İşsiz Sayısı 1 Yılda 327 Bin Kişi Arttı
 - İstihdam 1 Yılda 145 Bin Kişi Azaldı
- Ümitsiz İşsiz Sayısında Artış Devam Ediyor
 - Türkiye işsizlikte OECD üçüncüsü
 - Geniş Tanımlı İşsizlik: Yüzde 20
 - Geniş Tanımlı İşsiz Sayısı: 7 Milyon
- Kentsel Genç Kadın İşsizliği Yüzde 36’ya Ulaştı

İŞSİZLİK AB VE OECD ÜLKELERİNDE AZALIYOR, TÜRKİYE'DE ARTIYOR

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR) Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 10 Şubat 2020 günü açıkladığı Kasım 2019 dönemi Hanehalkı İşgücü Araştırması'nı değerlendirdi.

İşgücüne katılım oranı düşmesine rağmen, işsizlik artmaya ve istihdam daralmaya devam ediyor. **Dar tanımlı işsiz sayısı** 327 bin kişi artarak **4 milyon 308 bine** yükselirken, **geniş tanımlı işsizlik 7 milyonda** seyrediyor.

İşgücü azalıyor, buna rağmen işsizlik artıyor, işsizler ümitsizleşmeye devam ediyor. Ümitsiz işsizlerin sayısında tırmanış dikkat çekici. Kasım 2018'de 522 bin olan **ümitsiz işsizlerin sayısı** Kasım 2019'da **715 bine** yükseldi. Son 1 yılda ümitsiz işsizlerin oranı yüzde 37 arttı. İstihdamda daralma devam ediyor. Kasım 2018'de 28 milyon 314 bin olan mevsim etkisinden arındırılmış **istihdam 145 bin kişi azalarak Kasım 2019'da 28 milyon 169 bine** geriledi.

Kasım 2018'de 3 milyon 981 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsiz sayısı Kasım 2019'da** 327 bin artarak **4 milyon 308 bin** oldu. **Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı** bir önceki yılın aynı ayına göre 1 puan artarak **yüzde 13,3'e** yükseldi. Kasım 2018'de 28 milyon 314 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış istihdam Kasım 2019'da 28 milyon 169 bine** geriledi. Son 1 yılda 145 bin kişi istihdam dışında kaldı veya işini kaybetti.

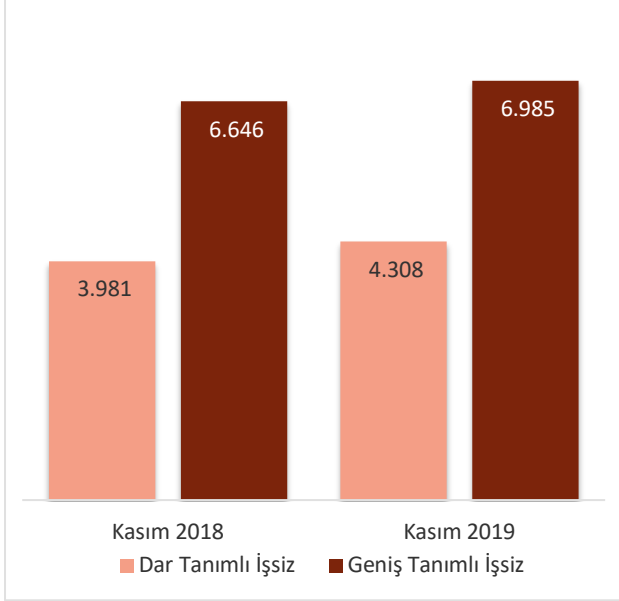
DİSK-AR tarafından hesaplanan **geniş tanımlı işsiz sayısı Kasım 2019'da 7 milyona** ulaştı. **Geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 20** olarak hesaplandı. Kasım 2018'e göre geniş tanımlı işsiz sayısı 339 bin kişi arttı.

Tarım dışı işsizlik yüzde 13,3 olarak hesaplandı. Tarım dışı işsizlik kadınlar arasında yüksek seyretmeye devam ediyor. Kasım 2019'da **kentsel genç kadın işsizliği yüzde 36'ya** yükseldi.

Türkiye iddia edilenin aksine OECD ve AB 28 ülkeleri içinde en yüksek işsizliği yaşamaya devam ediyor. OECD ülkeleri arasında **Türkiye en yüksek üçüncü işsizlik oranına sahip ülke** olarak dikkat çekmektedir. Öte yandan AB 28 ülkelerinin işsizlik oranı yıllar itibariyle düşerken, Türkiye'nin işsizlik oranı bu ülkelerle karşılaştırıldığında 2012'den itibaren düzenli olarak yükselmektedir. AB 28 ülkeleriyle Türkiye'nin işsizlik oranlarının oranı da bu veriye paralel olarak yükselmektedir.

DAR TANIMLI İŞSİZ SAYISI 4,3 MİLYON

Grafik 1: İşsiz Sayıları (Kasım 2018-Kasım 2019) (Bin)

Kasım 2018’de 3 milyon 981 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış dar tanımlı işsiz sayısı** Kasım 2019’da 327 bin kişi artarak **4 milyon 308** bine yükseldi (Grafik 1). **Mevsim etkisinden arındırılmamış işsizlik oranı** bir önceki yılın aynı ayına göre 1 puan artarak **yüzde 13,3** olarak gerçekleşti.

Kasım 2018’de yüzde 13,2 olan **mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsizlik**, bir yılda 1 puan artarak Kasım 2019’da **yüzde 12,3’e** yükseldi.

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Kasım 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Yöntemsel Açıklama: Dar Tanımlı İşsizlik

TÜİK referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan 15 ve daha yukarı yaştaki kişileri işsiz olarak tanımlamaktadır. 2014 yılı öncesinde iş arama kriterinde referans dönemi olarak “son 4 hafta” yerine “son 3 ay” kullanılmaktaydı. Dar tanımlı işsizlik oranı işsizlerin işgücüne oranı olarak hesaplanır.

GENİŞ TANIMLI İŞSİZ SAYISI 7 MİLYON!

DİSK-AR tarafından hesaplanan **geniş tanımlı işsiz sayısı** Kasım 2018’de 6 milyon 646 bin iken Kasım 2019’da 339 bin artışla **6 milyon 985 bin kişi** oldu. Geniş tanımlı işsizlik oranı Kasım 2019’da **yüzde 20** olarak hesaplandı (Tablo 1). Ümidini kaybeden işsizler 193 bin kişi artarak 715 bine yükseldi.

Tablo 1: Geniş Tanımlı İşsizlik (Kasım 2018-Kasım 2019) (Bin)

İşsiz Türü	Kasım 2018	Kasım 2019	Fark
Dar tanımlı işsizler	3.981	4.308	327
İş aramayıp çalışmaya hazır olanların tümü	2.136	2.226	90
<i>a-İş bulma ümidi olmayanlar</i>	522	715	193
<i>b- Diğer iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar</i>	1.614	1.511	-103
Zamana bağlı eksik istihdam	406	360	-46
Mevsimlik çalışanlar	123	91	-32
Toplam	6.646	6.985	339

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Kasım 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Yöntemsel Açıklama: Geniş Tanımlı İşsizlik

Dar tanımlı (standart) işsizlik oranı işgücü piyasalarındaki durumu bütün boyutlarıyla ortaya koyamıyor. Dar tanımlı/standart işsizlik hesaplarının taşıdığı kısıtlar ve sorunlar nedeniyle, işsizliğin gerçek boyutlarının anlaşılması için alternatif işsizlik hesaplamalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Alternatif işsizlik hesaplamaları konusunda en detaylı yöntemi **Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)** önermektedir. ILO geniş tanımlı işsizliği **emeğin eksik kullanımı (labour underutilization)** olarak adlandırmakta ve standart işsizlik oranları yanında ülkeler için alternatif/geniş tanımlı işsizlik oranlarını da hesaplamaktadır. ILO geniş tanımlı işsizlik kapsamında zamana bağlı eksik istihdam edilenleri (kısa zamanlı çalışanları, mevsimlik çalışanları), standart işsizleri ve potansiyel işgücünü (halen çalışmayıp iş bulursa çalışmak isteyenleri) dahil etmektedir.

AB İstatistik Bürosu Eurostat da alternatif işsizlik oranlarına ilişkin düzenli veriler yayınlamaktadır. Eurostat kısmi zamanlı çalışanların eksik istihdamı, iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ve iş arayıp hemen çalışmaya hazır olamayanlar başlıkları altında alternatif işsizlik hesaplamasına dahil etmektedir.

ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu geniş tanımlı işsizliği, “emeğin eksik kullanımının alternatif hesaplanması” (alternative measures of labor underutilization) başlığı altında resmi işsizlik oranı ile birlikte düzenli olarak hesaplayıp yayınlamaktadır. Örneğin Büro Aralık 2019’da ABD’de resmi işsizlik oranını 3,9 olarak hesaplarken, geniş tanımlı işsizliği 6,7 olarak hesaplamıştır.

TÜİK geniş tanımlı işsizlik verilerini açıklamasa da çeşitli kurum ve kişiler geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. TİSK bir süre genişletilmiş işsizlik oranlarını hesaplayıp açıkladı ancak daha sonra bu hesaplama vazgeçti. TÜSİAD işgücü piyasalarına ilişkin çeşitli çalışmalarında alternatif işsizlik hesaplamalarına yer verdi. DİSK-AR da uzun yıllardır geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. Alternatif işsizlik hesaplamaları ayrı bir saha çalışmasına dayalı değildir. Geniş tanımlı işsizlik TÜİK tarafından açıklanan Hanehalkı İşgücü Araştırmasında yer alan ham verilerin yeniden hesaplanmasıyla bulunuyor.

DİSK-AR’ın kullandığı geniş tanımlı işsizlik hesaplaması beş unsurdan oluşuyor: 1) Dar tanımlı (standart) işsizler, 2) İş aramayan ancak çalışmaya hazır olanlar iki gruba ayrılıyor: 2-a) İş bulma ümidini kaybedenler, 2-b) İş aramayan ancak çalışmaya hazır olan diğer bireyler, 3) Mevsimlik çalışanlar, 4) Zamana bağlı eksik çalışanlar. Bu beş unsur TÜİK verilerinde ham olarak bulunmaktadır.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

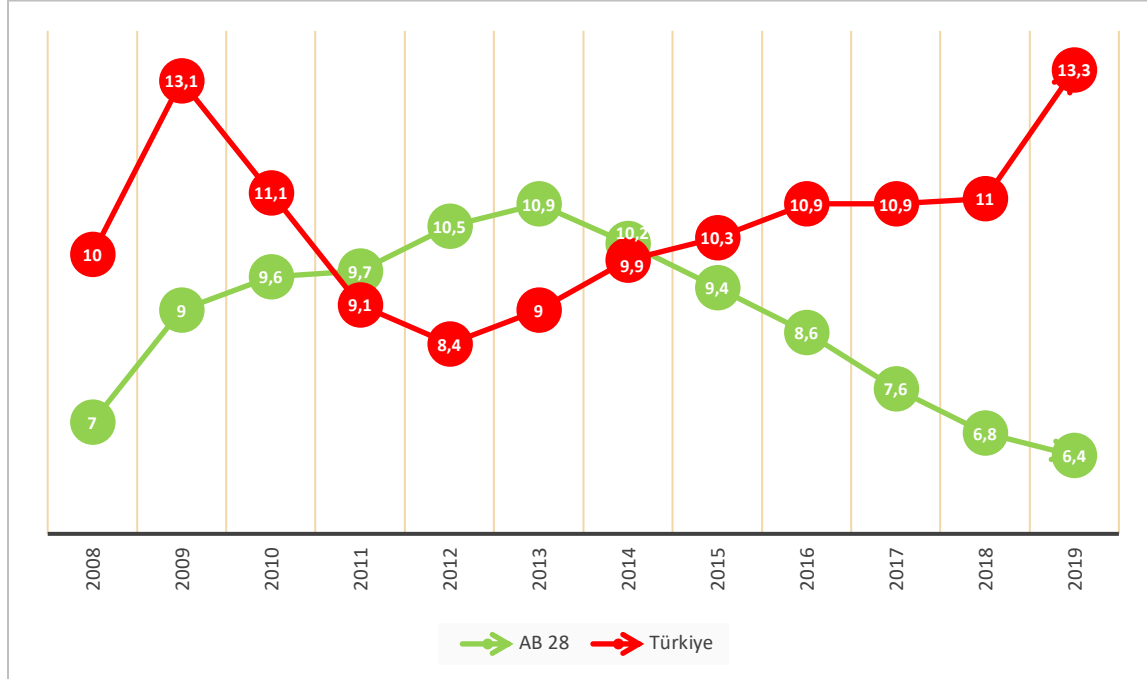
İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle bir iş aramayan, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir. Bunlar iki alt başlıkta ele alınmaktadır:

İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

İŞSİZLİK AVRUPA'DA DÜŞÜYOR TÜRKİYE'DE TIRMANIYOR

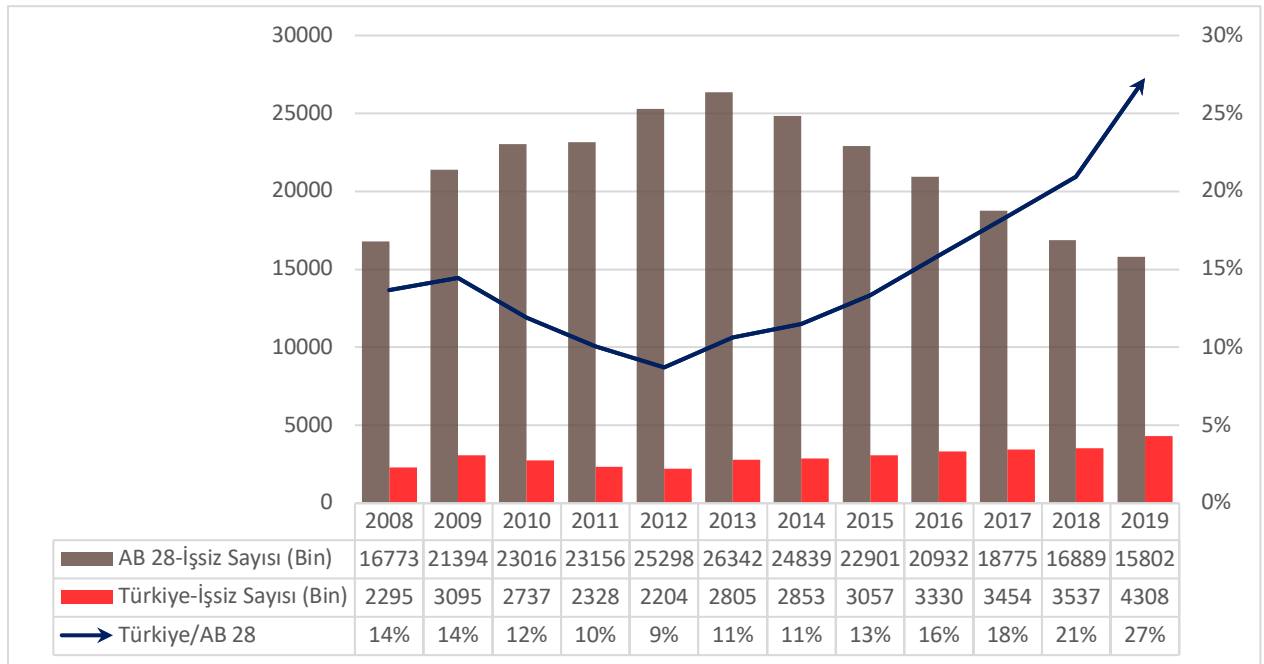
Grafik 2: AB 28 Ülkelerinde ve Türkiye'de İşsizlik (2008-2019) (Yüzde)

Kaynak ve Açıklama: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması, Kasım 2019) ve Total Unemployment Rate, Eurostat Statistics., <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00203/default/table?lang=en>. Türkiye için 2019 verisi Kasım 2019'a aittir.

AB İstatistik Ofisi (Eurostat) verilerine göre, AB 28 ülkeleri ile Türkiye'nin işsizlik oranları birbirine zıt eğilim içinde. AB 28 ülkelerinin işsizlik oranları 2013'ten itibaren düzenli olarak azalıyor. 2019'da AB'nin 28 ülkesinin işsizlik oranı yüzde 6,4 olarak açıklandı (Grafik 2). AB 28 ülkeleri aksine Türkiye'de işsizlik oranı ise 2012'den itibaren artıyor. 2012'de yüzde 8,4 olan işsizlik oranı 2017'de yüzde 10,9, 2019'da yüzde 13,3'e yükselmiştir.

Grafik 3: Türkiye'deki İşsiz Sayılarının AB 28 Ülkelerine Oranı (Yüzde/Bin)

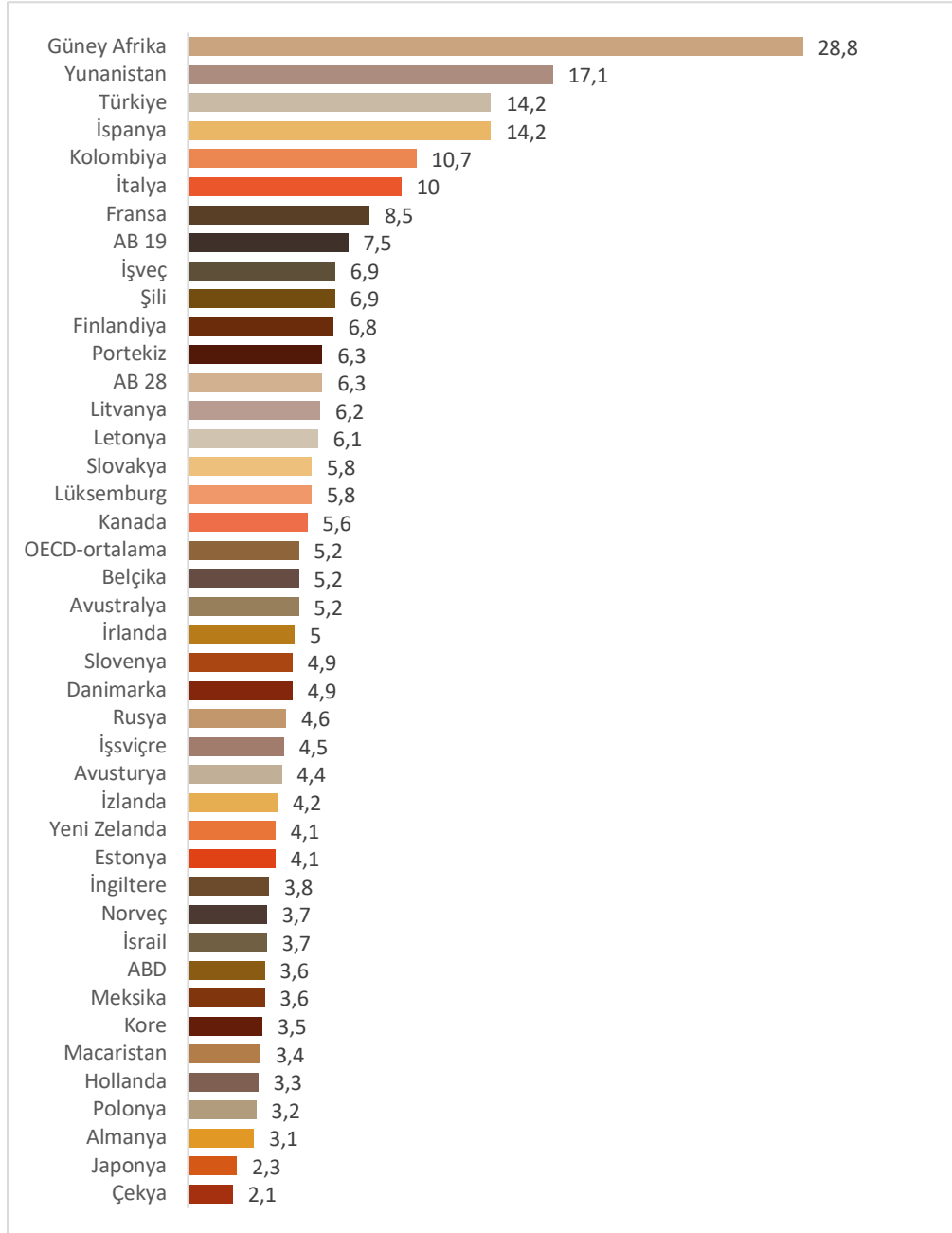

Kaynak ve Açıklama: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması, Kasım 2019) ve Total Unemployment Rate, Eurostat Statistics., <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00203/default/table?lang=en>. Türkiye için 2019 verisi Kasım 2019'a aittir.

Türkiye'deki işsiz sayılarının AB 28 ülkelerinin işsizliğine oranı ise 2012'den itibaren düzenli olarak artmaktadır. 2008'de AB 28 ülkelerinde toplam 16,8 milyon işsiz varken Türkiye'de 2,3 milyon işsiz vardı. Türkiye'nin toplam işsiz sayısının AB 28 ülkelere oranı yüzde 14'tü. 2019'da ise AB 28 ülkelerinde toplam işsiz sayısı 15,8 milyona düşerken, Türkiye'nin işsiz sayısı (dar tanımlı) 4,3 milyona yükseldi. Böylece Türkiye'nin toplam işsiz sayısının AB 28 ülkelerinin toplam işsiz sayısına oranı yüzde 27'ye yükseldi (Grafik 3). Türkiye tek başına 28 AB ülkesinin yüzde 27'si kadar işsizi sahiptir.

TÜRKİYE İŞSİZLİKTE OECD ÜÇÜNCÜSÜ

Grafik 4: OECD Ülkelerinde İşsizlik (Yüzde)

Kaynak ve Açıklama: Unemployment Rate, OECD Data. <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>. Veriler 2019 yılı 3. çeyreğine aittir.

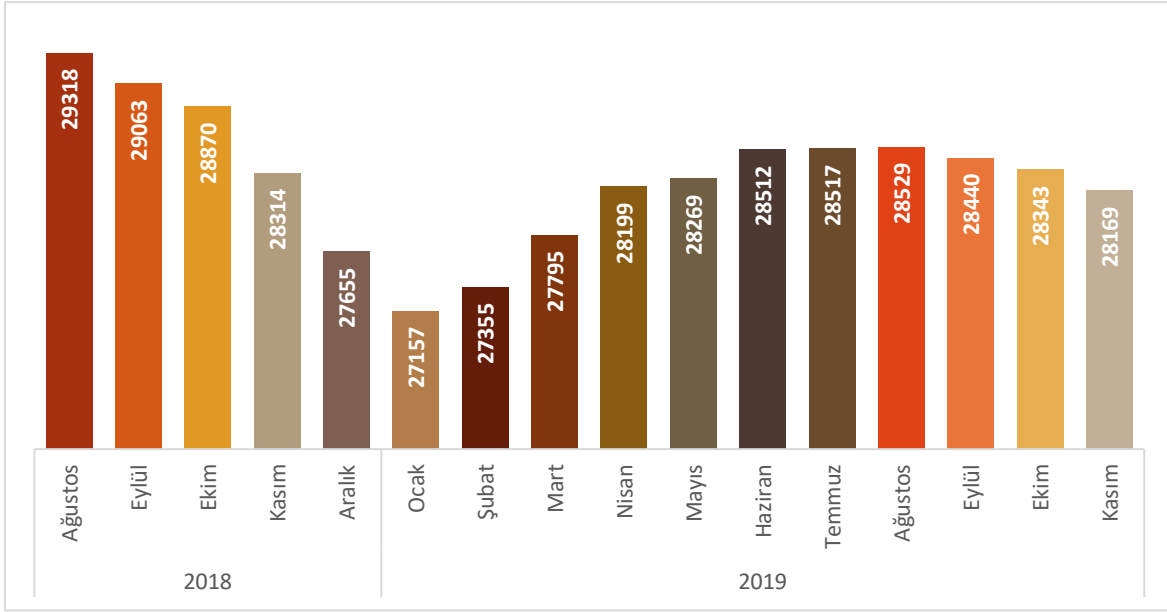
OECD verilerine göre Türkiye işsizlik sıralamasında OECD ülkeleri içinde ilk sıralarda yer alıyor. OECD'nin 2019 3. çeyrek verilerine göre OECD ülkeleri arasında en yüksek işsizlik yüzde 28,8 ile Güney Afrika'da görülürken bu sırayı Yunanistan, Türkiye ve İspanya izlemektedir. OECD üyesi ülkeler

arasında işsizlik oranı ortalama 5,2 iken Türkiye bu ülkeler arasında en yüksek işsizlik oranına sahip üçüncü ülke olarak yer almaktadır (Grafik 4).

İSTİHDAMDA AZALMA SÜRÜYOR!

Kasım 2018’de 28 milyon 314 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış istihdam** Kasım 2019’da **28 milyon 169 bine** geriledi (Grafik 5). Son 1 yılda 145 bin kişi istihdam dışında kaldı veya işini kaybetti.

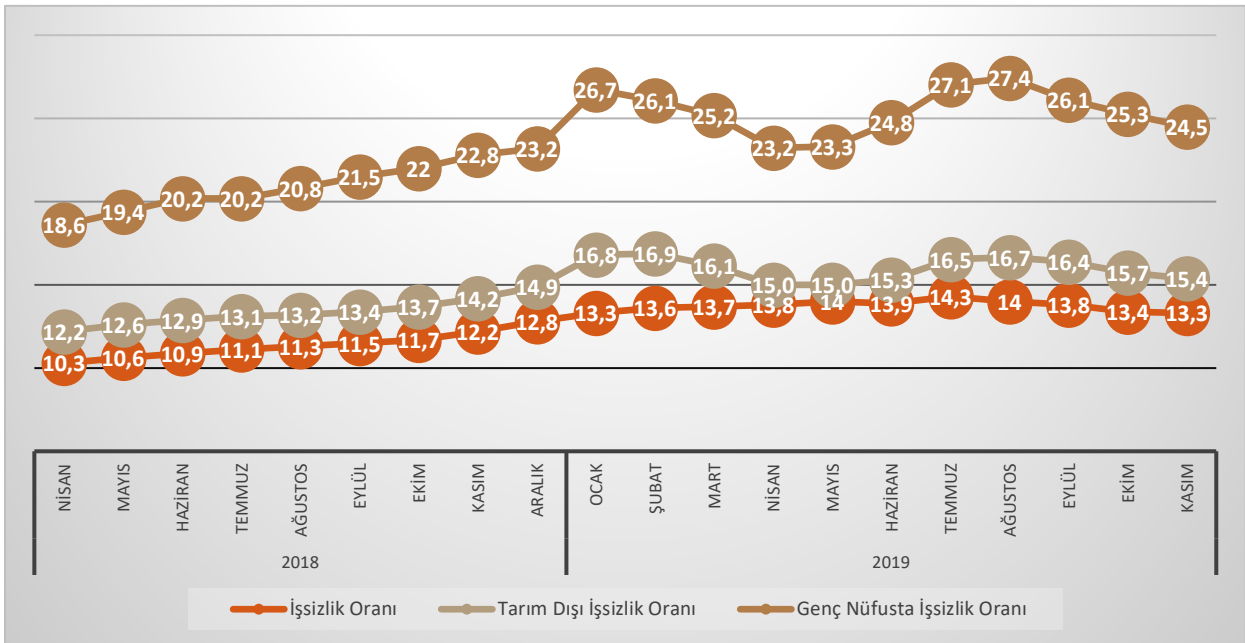
Grafik 5: İstihdam Edilenler (Ağustos 2018-Kasım 2019) (Bin)

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Kasım 2019, DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

GENÇLERDE VE KENTLERDE İŞSİZLİK ORANI YÜKSEK

Grafik 6: Mevsim Etkisinden Arındırılmış İşsizlik Oranları (Nisan 2018-Kasım 2019) (%)

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Kasım 2019, DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranları kentlerde ve gençlerde yüksekliğini korumaya devam ediyor. Kasım 2018’de yüzde 12,2 olan **standart-dar tanımlı işsizlik oranı**, Kasım 2019’da **yüzde 13,3’e** yükseldi. **Tarım dışı işsizlik oranı** 1 yılda yüzde 14,2’den **yüzde 15,4’e** yükselirken, **genç işsizliği** de son 1 yılda 1,7 puan yükselerek yüzde 22,8’den **yüzde 24,5’e** yükseldi (Grafik 6).

İŞSİZLİKTE GENÇLER VE KADINLAR

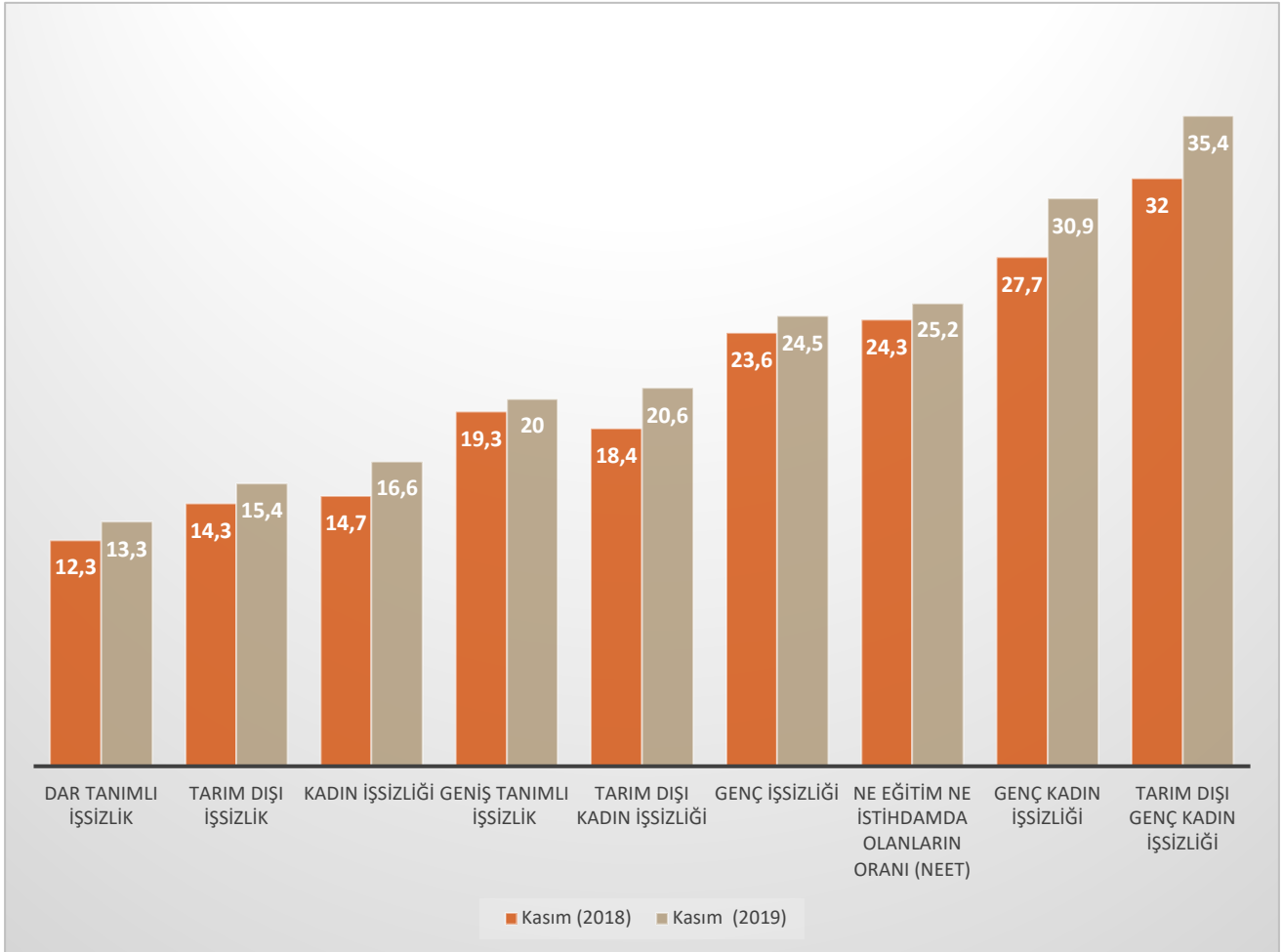
Genç işsizliği ve kentsel kadın işsizliği son 1 yılda en yüksek işsizlik türü olarak görülmeye devam ediyor. Kasım 2019’da da en fazla artış kentsel genç kadın işsizliğinde görüldü.

Mevsim etkisinden arındırılmamış genç işsizliği 1 puan artarak yüzde 23,6’dan **yüzde 24,5’e**, **mevsim etkisinden arındırılmamış kadın işsizliği** 1,9 puan artarak 14,7’den **yüzde 16,6’ya** yükseldi.

Kentsel genç kadın işsizliği yüzde 36’lara ulaşmış, kadın işsizliği kategorisinde en yüksek işsizlik seviyesini gördü. Kasım 2019’da da kentsel genç kadın işsizliği yine en yüksek işsizlik türü oldu (Grafik 5).

Ne eğitimde ne istihdam olanların (NEET) oranında artış görülmektedir. **NEET oranı Kasım 2019’da yüzde 25,2’ye ulaştı (Grafik 7).**

Grafik 7: İşsizlik Türleri (Kasım 2018- Kasım 2019) (%)

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Kasım 2018 ve Kasım 2019, DİSK-AR (NEET: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar)

İŞSİZLİKLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

HERKESİN ÇALIŞMASI İÇİN HERKES DAHA AZ ÇALIŞSIN: ÇALIŞMA SÜRELERİ KISALTILSIN

- “Herkesin çalışması için, herkesin daha az çalışması” ilkesi doğrultusunda haftalık çalışma süresi gelir kaybı olmaksızın 37,5 saate, fazla mesailer için uygulanan yıllık 270 saat sınırı, 90 saate düşürülmelidir.
- İstihdam artışlarında kamunun payı dikkate değerdir. Kamu istihdamının artırılması, kamuda eğreti ve güvencesiz çalışma biçimleri yerine, kadrolu ve güvenceli istihdam artışının sağlanması yaşamsal önemdedir. Kamu girişimciliği ve hizmetleri istihdam yaratacak şekilde yeniden ele alınmalı ve kamuda personel açığı derhal kapatılmalıdır.
- İş başında eğitim adı altında çırak, stajyer, kursiyerlerin ve bursiyerlerin ucuz işgücü deposu olarak kullanılması uygulamasına son verilmelidir.
- Uluslararası çalışma normları doğrultusunda herkese en az bir ay ücretli yıllık izin hakkı tanınmalıdır.
- Güvencesiz çalışma biçimlerine son verilmeli, tüm taşeron işçilere kadro verilmelidir. Kamu taşeron işçileri kamu işçisi olarak kadroya alınmalıdır.
- Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) “insana yaraşır iş” yaklaşımı temelinde herkese güvenceli ve nitelikli işler sağlanmalıdır.
- Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımı güvence altına alınmalı, sendikal barajlar kaldırılmalı, herkesin sendika hakkını özgürce kullanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Toplum yararına çalışma programları kapsamında çalıştırılanlar daimî işçi statüsüne geçirilmelidir.
- İşsizlik Sigortası Fonunun amaç dışı kullanımına son verilmelidir.
- İşsizlik sigortasından yararlanma koşulları iyileştirilmelidir. Son üç yılda 600 gün çalışma koşulu 180 güne indirilmelidir.
- Kadın istihdamının artırılması ve işsizliğin azaltılması için işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmeli, ev içi bakım hizmetleri devletin gereken nitelikli, yaygın ve ücretsiz bakım hizmetlerini sağlaması ile kadının üzerinden alınmalıdır.